

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceeding)

งานประชุมวิชาการระดับชาติ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ครั้งที่ 5 ประจำปี 2560

วันที่ 29 มิถุนายน 2560

ณ โรงแรมดุสิตธานี หัวหิน จังหวัดเพชรบุรี

นวัตกรรมทางการจัดการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสั่งคณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ 33 /2560

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ครั้งที่ 5 ประจำปี 2560

ตามที่คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กำหนดจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งที่ 5 ประจำปี 2560 ขึ้น ในวันที่ 29 มิถุนายน 2560 ณ โรงแรมดุสิตธานี หัวหิน จังหวัดเพชรบุรี นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการพิจารณาผลงานทางวิชาการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพทางวิชาการ และมีประสิทธิภาพ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการดังกล่าวและรายนามดังต่อไปนี้

1	รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	ประธานกรรมการ
2	รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์	กรรมการ
3	รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	กรรมการ
4	รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิไลนุช	กรรมการ
5	รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ	กรรมการ
6	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ร้อยโทหญิง ดร.เกศศิริ เจริญวิศาล	กรรมการ
7	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน	กรรมการ
8	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ อภิวัดน์ไพศาล	กรรมการ
9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเงิน ชื้อภักดี	กรรมการ
10	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุตา พุฒจร	กรรมการ
11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร	กรรมการ
12	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิษฐ์ รัตนพงศ์ภิญโญ	กรรมการ
13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทร์ทิพย์	กรรมการ
14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพัฒน์ ยางกลาง	กรรมการ
15	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสสินี บุญมีศรีสง่า	กรรมการ
16	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัลลิกา ศิริพิศ	กรรมการ
17	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนียา บังเมฆ	กรรมการ

18	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม	กรรมการ
19	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์	กรรมการ
20	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิภา พงษ์วาทิ	กรรมการ
21	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว	กรรมการ
22	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตยา ตันจันทร์พงศ์	กรรมการ
23	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย ดีเลิศ	กรรมการ
24	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา	กรรมการ
25	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา สโรบล	กรรมการ
26	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสราภรณ์ ทนุผล	กรรมการ
27	ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตศักดิ์ พุดจรรยา	กรรมการ
28	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร	กรรมการ
29	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนกฤต สังข์เฉย	กรรมการ
30	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณภนันทน์ หอมสุต	กรรมการ
31	ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล	กรรมการ
32	อาจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ จันทร์ใหม่มูล	กรรมการ
33	อาจารย์ ดร.เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต	กรรมการ
34	อาจารย์ ดร.เมษธาวิณ พลโยธี	กรรมการ
35	อาจารย์ ดร.โอชัญญา บัวธรรม	กรรมการ
36	อาจารย์ ดร.กฤษฎา พรประภา	กรรมการ
37	อาจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกตุ	กรรมการ
38	อาจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย	กรรมการ
39	อาจารย์ ดร.ชวนชื่น อัครกะวณิชชา	กรรมการ
40	อาจารย์ ดร.ณัฐธนา ถีพหรัถนรกิจ	กรรมการ
41	อาจารย์ ดร.ดวงกมล บุญแก้วสุข	กรรมการ
42	อาจารย์ ดร.นพรัตน์ บุญเพียรผล	กรรมการ
43	อาจารย์ ดร.นฤมล อรุโณทัย	กรรมการ
44	อาจารย์ ดร.ประเมษฐ์ บุญนำศิริกิจ	กรรมการ
45	อาจารย์ ดร.ประไพพิมพ์ สุธีวสินนันท	กรรมการ
46	อาจารย์ ดร.ปริญญา หุ่นโพธิ์	กรรมการ
47	อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์	กรรมการ
48	อาจารย์ ดร.พนัชกร สิมะขจรบุญ	กรรมการ
49	อาจารย์ ดร.พลอย สุตอ่อน	กรรมการ
50	อาจารย์ ดร.ภพ สวัสดิ์	กรรมการ
51	อาจารย์ ดร.ภฤศญา ปิยนุสรณ์	กรรมการ
52	อาจารย์ ดร.ภาสนันท์ อัศวรักษ์	กรรมการ

53	อาจารย์ ดร.รักษนก โสภาศิษ	กรรมการ
54	อาจารย์ ดร.รุ่งทิพย์ จันทร์ชนะกุล	กรรมการ
55	อาจารย์ ดร.วงศ์ลัดดา วีระไพบุลย์	กรรมการ
56	อาจารย์ ดร.ศิระ ศรีโยธิน	กรรมการ
57	อาจารย์ ดร.สรวรยา ธรรมอภิพล	กรรมการ
58	อาจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี	กรรมการ
59	อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์	กรรมการ
60	อาจารย์ ดร.อรรถพงษ์ พิระเชื้อ	กรรมการ
61	อาจารย์ ดร.อรุณี ยศบุตร	กรรมการ
62	อาจารย์ ดร.อัญญา นิลนพคุณ	กรรมการ
63	อาจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธีนันท์	กรรมการ
64	อาจารย์รชกร วชิรสิโรตม	เลขานุการ
65	นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม	ผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม 2560 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2560

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพัฒน์ ยางกลาง)

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

คำสั่งคณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ 47 /2560

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ครั้งที่ 5 ประจำปี 2560 (เพิ่มเติม)

ตามคำสั่งคณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ 33/2560 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ
ฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ครั้งที่ 5 ประจำปี 2560 ไปแล้วนั้น และเพื่อให้การดำเนินงานด้านการพิจารณาผลงานทางวิชาการ เป็นไปด้วยความ
เรียบร้อย มีคุณภาพทางวิชาการและมีประสิทธิภาพ จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ
(เพิ่มเติม) จำนวน 8 ราย ดังนี้

1	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม รัตนโชติ	กรรมการ
2	อาจารย์ ดร.จันทิมา บรรจงประเสริฐ	กรรมการ
3	อาจารย์ ดร.ฐิติมา เวชพงศ์	กรรมการ
4	อาจารย์ ดร.เปรมฤดี จิตรแก้วกุล	กรรมการ
5	อาจารย์ ดร.พงศ์สฎา เฉลิมกลิ่น	กรรมการ
6	อาจารย์ ดร.ระบิล พันภัย	กรรมการ
7	อาจารย์ ดร.วัชระ เวชประสิทธิ์	กรรมการ
8	อาจารย์ ดร.วิไลวรรณ สิริโรจนพุดิ	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม 2560 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพัฒน์ ยางกลาง)

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

สารบัญ (ต่อ)

อิทธิพลของภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจ ใช้บริการธุรกิจสปาของนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จิตพนธ์ ชุมเกต, ชานนท์ บำรุงสุข และ อิทธิพัทธ์ เทพพิทักษ์.....	618
การศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จิตพนธ์ ชุมเกต, ชลดา ศรีเมือง และ อริสา อินทร์สูงเนิน.....	626
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในการใช้แอปพลิเคชันในการจองโรงแรม จิตพนธ์ ชุมเกต, ณิชาณี สุทธิวิรัตน์ และ ทักษิณ แก่นทอง.....	635
คุณภาพสินค้าและการกระจายสินค้าของผู้ผลิตข้าวโพดแปรรูป บริษัท พัฒนาอินเตอร์ฟู้ด จำกัด จิตพนธ์ ชุมเกต, พรรณพลอย ถือธรรม และ วนิสา สันตานนท์.....	645
แนวทางการสร้างรายได้ในการปลูกมะกรูดเพื่อตัดใบขายอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา สวนมะกรูดบ้านคุณปู่ ตำบลสนามจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม วรศรา ทองโต, สันต์ฤทัย อารีย์ และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	655
วิถีชีวิต อัตลักษณ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จิตพนธ์ ชุมเกต, นภาพร สาน้อย และ พรรษมน สันตยานนท์.....	668
การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำนึกทางชาติพันธุ์ของคนไต บ้านเทอดไทย ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จิตพนธ์ ชุมเกต, ศัทธยา เหลือคณานันต์ และ นภาพิพย์ ทวีโชคสุขอำรง.....	676
การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำนึกทางชาติพันธุ์ของคนไต บ้านเทอดไทย ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย รมย์นลิน จันทร์ดีวงศ์ และ ดุจดดี คงสุวรรณ.....	687
สัญลักษณ์ลวดลายผ้าปักของชาติพันธุ์อาข่าชุมชนบ้านเยซุ ตำบลห้วยขมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เสาวณีย์ แลเชอ, ภัทรีพันธุ์ พันธุ์.....	702
วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนตลาดน้ำคลองลัดมะยมแขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จิตพนธ์ ชุมเกต, กัญชวลิกา จารุวัฒน์ และ อัจฉรวรรณ รอดพันธ์.....	711
สาเหตุหลักต้นให้เกิดคนไร้บ้าน และตัวตนของคนไร้บ้าน กรณีศึกษาเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย อัญญา แก้วประเสริฐ.....	717

สารบัญ (ต่อ)

กลยุทธ์ทางการตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่มธุรกิจหม้อข้าวหม้อแกงลิง กรณีศึกษาสวน RAYOUNG SMILE PLANTS อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง บุษกรทริกา พวงศรี, อังคมาลิน โพธิ์ทอง และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	725
การศึกษาแนวทางการสร้างความสำเร็จธุรกิจปลากระพง กรณีศึกษา ฟาร์มราชวดี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ อนรรฆนง ศรีนวล, อารีวรรณ คำฝอย และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	739
แนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี กรณีศึกษา ไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สุชานันท์ อารีรัชชกุล, ศรีรัตนา จิรรัตนสังจพร และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	751
แนวทางการสร้างความสำเร็จและการสร้างมูลค่าเพิ่มของการเกษตรผสมผสานคอนโต 9 ชั้น กรณีศึกษาสวนลุงนิล อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร ชญาณิศ หมื่นขำ, ชุตานันท์ รัตนกร และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	762
แนวทางการปลูกว่านสีทศเพื่อธุรกิจส่งออก ฟาร์มว่านสีทศ บริษัทสยามฟลาวเวอร์บอล์บจำกัด ตำบลหนองตากยา อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ชนาพร ดาวลอย, ณัฐธิยา แผนสมบูรณ์ และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	776
การสร้างความหลากหลายในกระบวนการผลิตสู่การเป็นผู้ประกอบการทางการเกษตร กรณีศึกษา: บ้านรักษ์ดิน ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มณฑนา ลิ้มปณชัยพรกุล, พัฒนิตา อภัยปะโค และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	786
แนวทางการศึกษา การเพิ่มมูลค่าทางการตลาดของมัลเบอร์รี่ กรณีศึกษาฟาร์มสายทอง ตำบลหนองย่างเสือ อำเภอหมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ณัฐกานต์ มีเจตนา, วิภาวี เหมพิจิตร และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์.....	798
การรับรู้ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตราสินค้า เชื้อแป๊ะ พรพิมล ใจดี และ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี.....	808
ความตั้งใจใช้บริการระบบชำระเงินออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีทางการเงินของผู้บริโภคในประเทศไทย เสาวณีย์ บุญละเอียด, พลอยไพลิน เอ็งฉ้วน, การะเกตุ บุญสวัสดิ์, รัชนิกร แซ่ลิ้ม, สุจารีจิตร, พินิตรุ่งเรือง, สุदारัตน์ สมดิษฐ์ และ ปิยะ ปานผู้มีทรัพย์.....	819
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เลือกใช้บริการร้านเสริมสวยแนวสมัยใหม่ของผู้บริโภคในจังหวัดชัยภูมิ อุมาวดี เดชธำรง, อินทิรา แสงมณี, ทศพร ทองพราว และ พิชยา แสงเหมาะ.....	832

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี

กรณีศึกษา ไร่องุ่นพรหมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

THAIS FARMERS DEVELOPED PROCESS TO TECHNOLOGICAL AGE : A CASE STUDY OF PROMCHON VINEYARD, WANG KATHA SUB-DISTRICT, PAKCHONG DISTRICT, NAKORN RACHASIMA PROVINCE.

สุชานันท์ อารีราษฎร์¹ ศรีรัตนา จิรรัตนัสัจจพร¹ และ ภฤศญา ปิยนุสรณ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินเกษตรกรรม ศักยภาพทางการตลาด และการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยีของไร่องุ่นพรหมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีวิจัยรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์และการสังเกต โดยผู้วิจัยอาศัยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบการไร่องุ่นพรหมชน จำนวน 1 ราย และกลุ่มลูกค้าไร่องุ่นพรหมชน จำนวน 2 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามการสัมภาษณ์ลักษณะปลายเปิด เครื่องบันทึกภาพและบันทึกเสียง และเครื่องมือบันทึกข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัย ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางการดำเนินเกษตรกรรมของไร่องุ่นพรหมชน เป็นการเริ่มต้นจาก ผู้ประกอบการไร่องุ่นพรหมชน เปลี่ยนมุมมองการดำเนินเกษตรกรรมแบบเดิมเป็นมุมมองของนักธุรกิจแบบใหม่ โดยการทดลองนำเทคโนโลยีการสร้างหลังคาและกางมุ้งเข้ามาปรับใช้ภายในไร่องุ่น 2) ศักยภาพทางการตลาด เป็นการจำหน่ายผลผลิตโดยการส่งเสริมการตลาดเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้บริโภค 3) การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี ปัจจุบันไร่องุ่นพรหมชนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและพร้อมที่จะให้ข้อมูลกับเกษตรกรไทยที่ต้องการพัฒนาเกษตรกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับยุคเทคโนโลยี

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินเกษตรกรรม, ศักยภาพทางการตลาด, แนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทย

Abstract

The purpose of this qualitative research was to study the agricultural operations process, market potential and development of Thais farmers in technological age at Promchon vineyard, Wang Katha sub-district, Pakchong district, Nakornrachasima province. Descriptive analysis method was adopted for data analysis. Field data were collected by interview with key informants which were one entrepreneur of Promchon vineyards and two customers of Promachon vineyards. The research instrument were interview questions open-ended concept, observation, video recorder

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

² อาจารย์ ดร.ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

and voice recorder, and note taking. The researcher used descriptive analysis for analyzing data from interviews and research related documents.

The results of this study, revealed 1) the agricultural operations process of Promchon vineyards, operator changed from perspective of traditional agriculture to perspective of business by building a canopy and mosquito net within vineyards. 2) Market potential was promotion to One Tambon One Product (OTOP) to create awareness to customer. 3) Development of Thais farmers in technological age, concerned agro-tourism attraction and provided data to Thai farmers.

Keywords: Agricultural Operations Process, Market Potential, Develop Process Thais Farmers

1. บทนำ

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรม มีวิถีการดำรงชีวิตและภูมิปัญญาที่พึ่งพาความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้การประกอบอาชีพเกี่ยวกับภาคการเกษตรเพื่อยังชีพเป็นหลัก ซึ่งระบบเศรษฐกิจ คือ การแลกเปลี่ยนวัตถุดิบที่มีอยู่ หลังจากนั้นสังคมไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ภาคการเกษตรได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการผลิตเพื่อส่งออก เกษตรกรจึงเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการทำเกษตรแบบพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเป็นการทำเกษตรแบบพึ่งพาเทคโนโลยีและเคมีภัณฑ์ แต่การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลกระทบตามมา คือ การมีหนี้สินของเกษตรกรและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม (ศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์, 2553) จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีแนวโน้มในการทำเกษตรกรรมเช่นนี้ลดบทบาทลง และเกิดกระแสแนวคิดการทำเกษตรร่วมกับเทคโนโลยีที่กำลังพัฒนาในปัจจุบันภายใต้การดำรงรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลจึงมีแนวคิดปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ เรียกว่า ประเทศไทย 4.0 กล่าวคือ การเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม สำหรับภาคการเกษตรเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรแบบสมัยใหม่ ที่เน้นเรื่องการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท หรือที่เรียกว่า Smart Farming ซึ่งเกษตรกรต้องเป็นผู้ประกอบการ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

เนื่องจากเกษตรกรไทยบางส่วนในปัจจุบันเพาะปลูกพืช ผัก ผลไม้ นำเข้าจากต่างประเทศหลากหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดประสบปัญหาที่แตกต่างกัน ไม่เว้นแต่การปลูกองุ่น ซึ่งสามารถทำรายได้ค่อนข้างสูงจากการแปรรูปผลผลิตได้หลากหลาย ได้แก่ น้ำองุ่น ไวน์องุ่น องุ่นกวนซึ่งเกิดผลผลิตได้ดีในพื้นที่เขตหนาว เขตกึ่งร้อน และแถบเมืองร้อน ส่วนแหล่งการปลูกองุ่นในประเทศไทยนั้นจัดอยู่ในภูมิอากาศเขตร้อน ความชื้นในอากาศสูงตลอดปีซึ่งสามารถทำให้ต้นองุ่นเติบโตได้ดีเหมือนกัน แต่แมลงศัตรูที่ระบาดอย่างแพร่หลายและน้ำฝนที่มีจำนวนมากก็สามารถทำลายต้นองุ่น ผลองุ่นได้เช่นกัน (แจ่มจันทร์ มีมานะ, 2542)

ไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในเรื่องการวางแผนการปลูกองุ่นและการสร้างหลังคาและทางมุ้งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลรักษาต้นองุ่น (ไร่องุ่นพรมชน, 2546) ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาภาคการเกษตรทั้งหมด แต่สามารถเป็นเครื่องมือช่วยให้เกษตรกรรวมเกิดการพัฒนาและรองรับการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาในข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยีเพื่อเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการจัดการปัญหา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างเป็นรูปธรรม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินเกษตรกรรมของไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัด นครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาศักยภาพทางด้านการตลาดของไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัด นครราชสีมา

2.3 เพื่อศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยีของไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

3. ทบทวนวรรณกรรม

งานศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี กรณีศึกษา ไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ค้นคว้าศึกษาข้อมูล แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาคการเกษตร
- 3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี
- 3.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0
- 3.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาด
- 3.5 ข้อมูลเกี่ยวกับไร่องุ่นพรมชน
- 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาคการเกษตร (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) นิยามคำว่าภาคการเกษตร หมายถึง การเพาะปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการทำนาเกลือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขาย ยกเว้นการทำนาเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ซึ่งการเกษตรจะประกอบด้วยเกษตรกร ได้แก่

บุคคล หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพประกอบการเกษตรเป็นของครัวเรือน

นิติบุคคล หมายถึง บริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือนิติบุคคลอื่นที่จดทะเบียนตามกฎหมายกับกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อประกอบการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี นวัตกรรม สามารถพิจารณาได้หลากหลายปัจจัย อันประกอบไปด้วย 1) การเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน 2) เป็นสิ่งที่มีอยู่แต่ไม่เคยนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษามาก่อนและไม่ได้รับความนิยม และ 3) การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบของเทคนิคเพื่อให้ความแตกต่างจากต้นฉบับ ดังนั้นเมื่อนวัตกรรมได้นำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดผลดีจนเป็นที่ยอมรับต่อสังคม “นวัตกรรมก็จะเปลี่ยนเป็นเทคโนโลยี” (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์, 2554)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0 เริ่มต้นจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ขาดการพัฒนาสู่การพัฒนาประเทศที่มีรายได้ปานกลาง แม้ว่าประเทศไทยจะมีการปรับโมเดลด้านเศรษฐกิจอยู่หลายครั้งแต่ประเทศยังไม่สามารถก้าวขึ้นไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงได้ ดังโมเดลนี้

ประเทศไทย 1.0 เน้นการเกษตร ผลิตและขายพืชไร่ พืชสวน เป็นหลัก

ประเทศไทย 2.0 เน้นอุตสาหกรรมเบา แรงงานราคาถูก ประชากรเริ่มมีการศึกษามากขึ้น

ประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก

สู่การปรับโมเดลใน พ.ศ. 2559 กับประเทศไทย 4.0 เน้นเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม Value-Based Economy ด้วยการเปลี่ยนแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ คือ ความหลากหลายเชิงชีวภาพและความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมเป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ด้วยวิทยาการด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย โดยกระบวนการค้นพบในการพัฒนาประเทศภายใต้ของรัฐบาล คือ การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาด โดยทั่วไปการตลาด หมายถึง สถานการณ์ที่อุปสงค์และอุปทานมาพบกัน จึงเกิดเป็นดุลยภาพทางด้านราคาและปริมาณ ซึ่ง Lipsey และคณะ (1990) ให้คำนิยามคำว่า การตลาด หมายถึง สถานที่ที่สินค้าและบริการมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายระหว่างผู้บริโภคและผู้จำหน่าย โดยแบ่งเป็นตลาดผลผลิตและตลาดปัจจัย และนอกจากนี้การตลาดยังมีนัยในหลายมิติ ด้วยการเสนอของ Kaysen และ Turner (1965) ที่ว่าการตลาดสามารถพิจารณาได้สามมิติใหญ่ ๆ คือ มิติด้านตัวราคา มิติด้านภูมิศาสตร์ และมิติด้านเวลา (ชินินทร์ มีโกศล, 2542)

ข้อมูลเกี่ยวกับไร่องุ่นพรมชน ไร่องุ่นพรมชน ตั้งอยู่ในพื้นที่ ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นไร่ปลูกองุ่นไร้เมล็ดสายพันธุ์แบล็คโอปอร์ รวมทั้งปลูกพุทราหมสด ซึ่งองุ่นเป็นพืชค่อนข้างไม่ชอบปริมาณน้ำฝนจำนวนมาก เพราะง่ายต่อการเกิดโรค ทำให้ยากต่อการควบคุมและดูแลรักษา ด้วยสาเหตุนี้ ผู้ประกอบการไร่องุ่นพรมชน เกิดแนวคิดนวัตกรรมการสร้างหลังคาและกางมุ้ง เพื่อป้องกันปริมาณน้ำฝนและป้องกันแมลง ครอบคลุมพื้นที่ไร่องุ่นทั้งหมด

ทั้งนี้ไร่องุ่นพรมชนยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์ศึกษาการเรียนรู้ และผลิตภัณฑ์คุณภาพผ่านมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, มาตรฐาน GAP (โครงการพืชผักอนามัยปลอดภัยสารพิษ รับรองโดยกรมวิชาการเกษตร) รวมทั้งเป็นสินค้า OTOP (หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์) ในจังหวัดนครราชสีมา (ไร่องุ่นพรมชน, 2546)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดิเรก ทองอร่าม (2558) ได้ศึกษาผลการเสริมสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงานของโครงการชั่งหัวมัน โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ หัวหน้างานของโครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการเสริมสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ความทันต่อเหตุการณ์ ความเที่ยงตรง ความกะทัดรัด ความเกี่ยวข้อง และความสมบูรณ์ โดยการที่จะทำให้การเสริมสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงานประสบความสำเร็จนั้น จะต้องประกอบ

ไปด้วยการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร การกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของทีมพัฒนาระบบการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมตามพระราชดำริในจังหวัดเพชรบุรี

รัชฎาภรณ์ เงินกลิ่น (2559) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการจัดการเพลิงแ่งมันสำปะหลังสี่หมพูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ระบบสารสนเทศถูกนำมาใช้ในการสร้างแผนที่ทำนายความเสี่ยงสำหรับเพลิงแ่งมันสำปะหลังสี่หมพูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศไทยทำให้ทราบข้อมูลตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์ของแปลงที่ปรากฏเพลิงแ่งมันสำปะหลังสี่หมพูและข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากภาพถ่ายทางดาวเทียม MODIS และสถานีตรวจอากาศอัตโนมัติ เพื่อให้ทราบพื้นที่ที่มีความเสี่ยง ได้แก่ นครราชสีมา ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

ชนเชษฐ มาล้าพอง (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการสร้างโรงเรือนเพาะปลูกขนาดเล็กแบบอุโมงค์ เพื่อลดการใช้สารเคมีและป้องกันสารพิษตกค้างในพืชของการปลูกพืชของชุมชนฐานราก ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบและสร้างโรงเรือนปลูกพืชขนาดเล็กแบบอุโมงค์ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโรงเรือนเพาะปลูกแบบไม้ใช้โรงเรือน พบว่า ในการปลูกพืชแบบใช้โรงเรือนมีระดับสารพิษตกค้างน้อยกว่าการปลูกพืชนอกโรงเรือนเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงได้รับความพึงพอใจของผู้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีนี้ในร้อยละ 85.4

บัญชา หิรัญสิงห์ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีโรงเรือนขนาดเล็กแบบควบคุมสภาพแวดล้อมภายในแบบกึ่งอัตโนมัติ โดยใช้แหล่งพลังงานจากแผงสุริยะสำหรับงานด้านเกษตรของชุมชนฐานรากกรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผลวิจัยพบว่า การสร้างโรงเรือนขนาดเล็กแบบควบคุมสภาพแวดล้อมภายในแบบกึ่งอัตโนมัติ ต้องประกอบไปด้วยโครงโรงเรือนที่ทำจากเหล็กไร้สนิม และวัสดุคลุมโรงเรือนต้องทำจากพลาสติกที่หนา โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโรงเรือนเพาะปลูกแบบไม้ใช้โรงเรือน พบว่าการเพาะปลูกในโรงเรือนสามารถเจริญเติบโตได้ดีกว่าการเพาะปลูกแบบนอกโรงเรือน ดังนั้นจึงได้รับความพึงพอใจจากผู้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก

ยุภา ปู่แดงอ่อน(2557) ได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการเชื้อพันธุ์และปัจจัยการผลิตข้าวไร่เพื่อการเพิ่มผลผลิตและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมสำหรับเกษตรกรและชุมชนปกากะญอในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลวิจัยพบว่า เกษตรกรกลุ่มปกากะญอมีความพึงพอใจต่อการอบรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก และสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่ที่เกิดการย่อยสลายได้อย่างสมบูรณ์เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาทั้ง 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาคการเกษตร 2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี 3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0 4) ข้อมูลเกี่ยวกับไร่่องุ่นพรมชน 5) วิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบการไร่่องุ่นพรมชน จำนวน 1 ราย และกลุ่มลูกค้าไร่่องุ่นพรมชน จำนวน 2 ราย

4.2. เครื่องมือในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงเลือกเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

4.2.1. การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ซึ่งรูปแบบคำถามเป็นลักษณะปลายเปิดเพื่อใช้เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับการดำเนินเกษตรกรรมของไร่องุ่นพรมชน กลยุทธ์ทางด้านการตลาด และแนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยของไร่องุ่นพรมชน

4.2.2. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักระหว่างการสัมภาษณ์

4.2.3. เครื่องบันทึกภาพและบันทึกเสียง เพื่อเก็บข้อมูลได้อย่างครอบคลุมครบถ้วน ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถจดบันทึกได้ทันที

4.2.4. เครื่องมือบันทึกข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก ปากกา เพื่อจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

4.3.1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ประกอบการของไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปแนวคิด การพัฒนาเกษตรกรไทย ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อผู้ให้ข้อมูลหลักมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นที่ตนคิดกับวิจัยครั้งนี้

4.3.2. การสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field-note) โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งสังเกตจากพฤติกรรมผู้ให้ข้อมูลหลัก จดบันทึก และบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ ในเรื่องแนวคิด การพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี รูปแบบ กลยุทธ์ ปัญหา อุปสรรค และการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในภาคการเกษตรของไร่องุ่นไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

4.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี กรณีศึกษา ไร่องุ่นพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์(Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.4.1. การถอดข้อมูลจากเครื่องมือบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ แบบคำต่อคำ นำมาพิมพ์เป็นบทสัมภาษณ์ จากนั้น นำบทสัมภาษณ์มาตรวจสอบกับข้อมูลดิบทั้งจากเครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึกข้อมูลในภาคสนาม เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในข้อมูล ก่อนเริ่มวิเคราะห์อย่างละเอียด

4.4.2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายข้อค้นพบ

4.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้นใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้มามีความถูกต้องหรือไม่ ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสังเกต การตีความจากพฤติกรรม ระหว่างการสัมภาษณ์ และนำเสนอในรูปแบบการบรรยายต่อไป

5. ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี การศึกษา ไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5.1. แนวทางการดำเนินกิจกรรมของไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์พบว่าแนวทางการความสำเร็จของไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย

5.1.1 ความเป็นมาของไร่รุ่งนพรมชน แรกเริ่ม ผู้ประกอบการไร่รุ่งนพรมชน เกิดแรงบันดาลใจจากการทำเกษตรของคุณยายภายในพื้นที่ 2-3 ไร่ โดยการปลูกผักขายเพื่อนำเงินที่ได้มานั้นให้กับคุณไพรัตน์เพื่อสนับสนุนการศึกษา เพราะ ผู้ประกอบการมีพี่น้อง 4 คน คุณพ่อคุณแม่ก็ไม่สามารถนำเงินที่มีอยู่จ่ายค่าเทอมได้พอครบทุกคน สาเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้ประกอบการคิดมาตลอดว่า การทำการเกษตรทำให้เรามีการศึกษา ดังนั้นหลังจากที่ผู้ประกอบการจบการศึกษาและมีครอบครัวนั้น ได้นำพื้นที่ 200 ไร่ที่มีอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา มุ่งประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตรโดยเลือกการเพาะปลูกองุ่นในพื้นที่ 103 ไร่ สาเหตุคือคุณยายชอบรับประทานองุ่นและองุ่นเป็นผลไม้ที่สามารถสร้างรายได้ค่อนข้างสูง รวมถึงการเพาะปลูกพืชหลากหลายชนิดในพื้นที่ที่เหลือ ได้แก่ พุทราวมสด พริก ข้าวโพด เป็นต้น

โดยมุมมองของผู้ประกอบการในการทำการเกษตร คือ トラบใดที่ผู้คนยังต้องพึ่งพาการบริโภคพืชผัก รวมทั้งเนื้อสัตว์ต่าง ๆ นั้น การเกษตรก็ยังคงสำคัญเสมอในการดำรงชีวิตของบุคคลทั่วไป ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการเกษตรที่มีอยู่ให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด คือการมองว่าการเกษตรสามารถทำธุรกิจได้เช่นกัน

5.1.2 เทคโนโลยีและนวัตกรรมของไร่รุ่งนพรมชน คือ เทคโนโลยีการสร้างหลังคาและกางมุ้งให้กับไร่องุ่นเพื่อป้องกันโรคที่เกิดจากฤดูฝนและป้องกันแมลงรบกวน เนื่องจากในอดีตไร่รุ่งนพรมชนประสบปัญหาการเกิดเชื้อราในผลผลิตจำนวนมาก ที่เป็นสาเหตุหลักทำให้ผลองุ่นแตกและผลผลิตที่ได้มีน้อยต่ำกว่าความคาดหวังที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงนำเทคโนโลยีการสร้างหลังคาและกางมุ้งมาปรับใช้ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นั้นทำให้การเกิดเชื้อราในองุ่นลดน้อยลง ผลผลิตที่ได้มากกว่าเดิม รสชาติองุ่นดีขึ้น และที่สำคัญช่วยลดปัญหาด้านแรงงานในช่วงฤดูฝน

5.1.3 การแก้ไขปัญหาของอุปสรรคในการดำเนินงานของไร่รุ่งนพรมชน ช่วงแรกที่ไร่รุ่งนพรมชนนำเทคโนโลยีการสร้างหลังคาและกางมุ้งมาปรับใช้ ประสบปัญหาด้านความแข็งแรงของโครงสร้างหลังคาที่ผู้จ้างได้ง่าย เมื่อพายุเข้ามาในช่วงฤดูฝน จึงเป็นสาเหตุทำให้ไร่รุ่งนพรมชนเกิดหนี้สินเป็นจำนวนมากในการปรับโครงสร้างใหม่ แต่

ผู้ประกอบการ ก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จึงพยายามเผชิญหน้ากับปัญหาที่มี เรียนรู้จากประสบการณ์ของเกษตรกรรายอื่น เพื่อพัฒนาไร่ร่องนพรมชนให้มีประสิทธิภาพและแข็งแรง

5.2 ศักยภาพทางการตลาดของไร่ร่องนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์พบว่าศักยภาพทางการตลาดของไร่ร่องนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย

5.1.4 กลยุทธ์ทางการตลาดของไร่ร่องนพรมชน ได้อ้างแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดซึ่งประกอบด้วย 4 ตัวแปรหรือ 4Ps โดยประกอบด้วยดังนี้

5.1.4.1 ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ไร่ร่องนพรมชนมีการจัดจำหน่ายผลร่องนที่ไม่ผ่านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากร่องนโดยใช้โรงงานผลิตภายในไร่เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตที่ได้ ได้แก่ ไร่น่องน น้าร่องน ร่องนกวาน เป็นต้น ที่ผ่านมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

5.1.4.2 ด้านราคา(Price) ไร่ร่องนพรมชนมีการกำหนดราคา โดยอาศัยการพิจารณาจากต้นทุนคู่แข่งทางการค้า และช่วงฤดูกาล ซึ่งร่องนมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่น้อยต่อปี เพราะร่องนลงทุนในการเพาะปลูก 1 ครั้ง สามารถมีอายุได้ถึง 5 ปี ส่วนใหญ่ในภายปีจะลงทุนกับค่าแรงงานและค่าดูแลรักษาเท่านั้น

5.1.4.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) โดยมีการจัดจำหน่ายที่ไร่ร่องนพรมชน ขายส่งให้กับไร่ร่องนอื่น ๆ ที่ขาดแคลนผลผลิต จัดจำหน่ายทางช่องทางสื่อออนไลน์ และมีการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย โดยไม่มีค่าใช้จ่ายในด้านการขนส่ง เพราะตัวแทนการจัดจำหน่ายรับขนส่งเองที่ไร่ร่องนพรมชนโดยตรง

5.1.4.4 ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) ไร่ร่องนพรมชนมีการส่งเสริมการตลาดค่อนข้างน้อย ผู้บริโภคไม่สามารถรับรู้ผลิตภัณฑ์ของร่องนได้อย่างทั่วถึง ไร่ร่องนพรมชนจึงได้ร่วมมือกับหน่วยงาน ได้แก่ เข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้เป็นตัวช่วยสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้บริโภคที่ดีขึ้น

จากกลยุทธ์ทางการตลาดของไร่ร่องนพรมชนข้างต้นนี้รวมถึงการนำเทคโนโลยีการสร้างหลังคาและกางมุ้งเข้ามาปรับใช้ ส่งผลให้ไร่ร่องนพรมชนมีรายได้ประมาณ 500,000 – 2,000,000 บาทต่อปี

5.1.5 มุมมองของผู้บริโภค

จากการสัมภาษณ์ผู้บริโภค ได้ข้อมูลดังนี้

ลูกค้าคนที่ 1 กล่าวว่าไร่ร่องนพรมชนเป็นไร่ที่ปลอดภัย สามารถรับประทานได้เลย และเป็นร่องนที่มีรสชาติอร่อย ซึ่งได้รับข่าวสารไร่ร่องนพรมชนด้วยการบอกต่อของกลุ่มเพื่อนที่เคยมาศึกษาดูงาน

ลูกค้าคนที่ 2 กล่าวว่า เป็นคนที่ชอบรับประทานร่องน และร่องนที่ไร่ร่องนพรมชนมีความสดใหม่และรสชาติอร่อย ได้รับข่าวสารไร่ร่องนพรมชน จากสื่อออนไลน์และการให้สัมภาษณ์จากรายการโทรทัศน์

5.3 การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยีของไร่ร่องนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

ไร่ร่องนพรมชนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร สนับสนุนการให้ข้อมูลทางการเกษตรสำหรับผู้สนใจ ผู้ที่ต้องการศึกษาและชาวบ้านในตำบลวังกะทะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับยุคเทคโนโลยี โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการ จะแนะนำชาวบ้านไม่ให้พึ่งพาสารเคมีเพื่อช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนในการผลิต และแนะนำความคิดในเรื่อง ชาวบ้านควรเป็นพ่อค้าเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งไร่ร่องนพรมชนจึงเสนอเป็น

ตัวแทนการแปรรูปและจัดจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรชาวบ้าน ได้แก่ แดงกวา พุทราหนามสด มะเขือเทศ เป็นต้น ในการสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ชาวบ้านในตำบล

มุมมองการพัฒนาเกษตรกรไทย ผู้ประกอบการไร่รุ่งนพรมชน กล่าวว่าเกษตรกรไทยที่มีการเพาะปลูกพืชในรูปแบบดั้งเดิมควรเปลี่ยนมุมมองใหม่ให้เป็นมุมมองของนักธุรกิจ คือในความคิดริเริ่มของอาชีพเกษตรกรไม่ควรเพาะปลูกพืชเหมือนเกษตรกรรายอื่นหรือลอกเลียนแบบ แต่ควรคำนึงถึงการเพาะปลูกที่สามารถนำมาแปรรูปได้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิตและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเอง

6. สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ บทสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มลูกค้าไร่รุ่งนพรมชน พบว่า

6.1. แนวทางการดำเนินเกษตรกรรมของไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

การที่ไร่รุ่งนพรมชนประสบความสำเร็จได้นั้นเริ่มต้นจาก ผู้ประกอบการไร่รุ่งนพรมชน ทดลองนำเทคโนโลยีการปลูกหลังคาและกางมุ้งเข้ามาปรับใช้ภายในไร่รุ่งน เพื่อการลดปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององุ่น แต่เทคโนโลยีการปลูกหลังคาและกางมุ้งนั้นก็ประสบปัญหาด้านความแข็งแรงของโครงสร้างจึงทำให้ ผู้ประกอบการ เปิดใจเรียนรู้เพิ่มเติมจากประสบการณ์ของเกษตรกรรายอื่นและพยายามเผชิญหน้ากับปัญหาในการไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ดังนั้นจึงส่งผลให้ไร่รุ่งนพรมชนมีการพัฒนา มีประสิทธิภาพ และแข็งแรง

6.2. ศักยภาพทางการตลาดของไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

ไร่รุ่งนพรมชนเป็นเกษตรกรรมไร่รุ่งนที่มีการจำหน่ายผลผลิตแปรรูปและไม่แปรรูปซึ่งผ่านมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดย คุณไพรัตน์ ได้กำหนดราคาตามมาตรฐานทั่วไป และส่งเสริมการตลาดด้วยการเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ดังนั้นจึงทำให้มุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของไร่รุ่งนพรมชนเป็นไปในทางที่ดี และสามารถทำให้เกิดการบอกต่อในกลุ่มผู้บริโภคไปยังกลุ่มภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3. การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยีของไร่รุ่งนพรมชน ตำบลวังกะทะ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

ไร่รุ่งนพรมชนส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรด้วยการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และพร้อมที่จะให้ข้อมูลกับเกษตรกรรุ่นใหม่และเกษตรกรทั่วไปที่ต้องการพัฒนาเกษตรกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับยุคเทคโนโลยี โดยปลูกฝังมุมมองของเกษตรกรให้เป็นมุมมองของนักธุรกิจ

7. อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินเกษตรกรรมของไร่รุ่งนพรมชน พบว่า ไร่รุ่งนพรมชนเป็นความคิดริเริ่มจากผู้ประกอบการไร่รุ่งนพรมชน นำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขอุปสรรคในการเพาะปลูกองุ่นเพื่อป้องกันโรคที่เกิดจากฤดูฝนและป้องกันแมลงรบกวน ได้แก่ การปลูกหลังคาและกางมุ้งภายในไร่รุ่งน ซึ่งสามารถทำให้ผลผลิตที่ได้นั้นมากกว่าผลผลิตก่อนนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ ดังนั้นจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญญา หิรัญสิงห์ (2557) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีโรงเรียนขนาดเล็กแบบควบคุมสภาพแวดล้อมภายในแบบกึ่งอัตโนมัติ

โดยใช้แหล่งพลังงานจากแผงสุริยะสำหรับงานด้านเกษตรของชุมชนฐานราก กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผลวิจัยพบว่า การสร้างโรงเรือนขนาดเล็กแบบควบคุมสภาพแวดล้อมภายในแบบกึ่งอัตโนมัติ ต้องประกอบไปด้วยโครงโรงเรือนที่ทำจากเหล็กไร้สนิม และวัสดุคลุมโรงเรือนต้องทำจากพลาสติกที่หนา โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการเพาะปลูกแบบไม่ใช้โรงเรือน พบว่า การเพาะปลูกในโรงเรือนสามารถเจริญเติบโตได้ดีกว่าการเพาะปลูกแบบนอกโรงเรือน

จากการศึกษาศักยภาพทางด้านการตลาดรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยีของไร่องุ่นพรมชน พบว่า ไร่องุ่นพรมชนได้นำกลยุทธ์ทางการตลาดเข้ามาปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการแข่งขันการตลาดในปัจจุบัน ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาดซึ่งประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้ไร่องุ่นพรมชนยังสนับสนุนการศึกษาโดยให้ข้อมูลการเกษตรสำหรับผู้สนใจศึกษาและยังเป็นตัวแทนการแปรรูปและจัดจำหน่ายพืชการเกษตรของชาวบ้านเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรในการเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ มั่นคง และยั่งยืน ดังนั้นจึงสอดคล้องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0 ซึ่งเน้นเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม Value-Based Economy ด้วยการเปลี่ยนแปลงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ คือ ความหลากหลายเชิงชีวภาพและความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมเป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ด้วยวิทยาการด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

8.1 เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาและสนับสนุน ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญที่มากขึ้นและจัดอบรมเกษตรกรหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรมที่สนใจภายนอกพื้นที่เพื่อเกิดแนวทางการพัฒนาเกษตรกรภายในพื้นที่นั้น ๆ

8.2 เกษตรกรไทยควรพัฒนาเกษตรกรรมของตนเองตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาเกษตรกรรมของตนเองให้ประสบความสำเร็จ ยั่งยืน และทันสมัย

9. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรไทยสู่ยุคเทคโนโลยี เพื่อให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้สภาวะการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและพัฒนาเกษตรกรรมของตนเองให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ถึงการสร้างรูปแบบการพัฒนาและสนับสนุนเกษตรกรไทยให้มีความยั่งยืน เพื่อเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรที่ขาดการพัฒนาและการสนับสนุน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2554). นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- แจ่มจันทร์ มีมานะ. (2542). คู่มือการสร้างสวนอู่. กรุงเทพมหานคร: ชมรมไม้ผลแห่งประเทศไทย
- ชนินทร์ มีโกศล. (2542). เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม(ศ.481).ตลาดและอำนาจทางการตลาด[ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อวันที่ เข้าถึงวันที่ 12 มิถุนายน 2560.สืบค้นจาก <http://www.econ.tu.ac.th/oldweb/doc/course/EC/EC481/lecture/ec481-02-139.pdf>
- ชเนษฎ์ ม้าลำพอง. (2556). การพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการสร้างโรงเรือนเพาะปลูกขนาดเล็กแบบอุโมงค์เพื่อลดการใช้สารเคมีและป้องกันสารพิษตกค้างในพืชของการปลูกพืชของชุมชนฐานราก. โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- ดิเรก ทองอร่าม. (2558). การศึกษาผลการเสริมสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงานของโครงการซึ่งหัวมันตามพระราชดำรินในจังหวัดเพชรบุรี [ออนไลน์].เข้าถึงวันที่ 9 มีนาคม 2560. สืบค้นจาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/48944>
- บัญชา หิรัญสิงห์. (2557). การพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีโรงเรือนขนาดเล็กแบบควบคุมสภาพแวดล้อมภายในแบบกึ่งอัตโนมัติ โดยใช้แหล่งพลังงานจากแผงสุริยะสำหรับงานด้านเกษตรของชุมชนฐานราก กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรชาวตำบลหนองดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- ยุภา ปู่แดงอ่อน. (2557). ถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการเชื้อพันธุ์และปัจจัยการผลิตข้าวไร่เพื่อการเพิ่มผลผลิตและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมสำหรับเกษตรกรและชุมชนป่าเกอญอในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- รัชฎาวรรณ เงินกลิ่น. (2559). ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการจัดการเพื่อยั่งยืนสภาพหลังสีชมพูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2560. สืบค้นจาก <http://journal.agri.cmu.ac.th/content.asp?JID=134&CID=1015>
- ไร่รุ่งนพรมชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2560.เข้าได้จาก<http://www.promchonvineyard.com/>
- ศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์.ความเป็นมาศูนย์พัฒนาเกษตรอินทรีย์. [ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2560. สืบค้นจาก <http://www.stou.ac.th/OADThailand/about.aspx>
- ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.นิยามข้อมูลสถิติการเกษตร [ออนไลน์].เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2560. สืบค้นจาก <http://www.oae.go.th/download/journal/2558/definition.pdf>
- สุวิทย์ เมจิณทรีย์. Thailand 4.0 [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2560. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/drsuvitpage/posts/1396306724009387>